

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Disputatæ Dicuntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum motus Angeli sit in instanti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

vero diuina est supra tempus, & mensuratur aeternitate solū, & ideo nō cognoscit prout sunt in tempore, sed prout sunt in aeternitate, sicut sunt praesentia, & hoc tam necessaria q̄ contingentia, vnde omnia cognoscit tanquā praesentia in sua praesentialitate. Cum ergo etiam intellectus noster certitudinaliter cognoscat praesentia, multo magis Deus omnia sibi praesentia certitudinaliter cognoscit, ex quo nulla necessitas rebus cognitis inducitur. Sicut videmus, q̄ aliquis existens in loco eminenti, videt certitudinaliter ordinē venientū aliquorū & euentū p̄ vias, & alius in plano existens nō videt, nisi q̄ sunt sibi praesentia, & in hominibus istis ex hoc nulla necessitas imponitur. Nā hoc nō est nisi ex hoc, q̄ in alio existēs intuentur oīa vt praesentia, quae eunti in plano sunt praeterita, s. illa quae retro sunt, praesentia illa, s. quae sunt iuxta se, & futura illa, s. q̄ anteriora sunt. Quod autem voluntas diuina certitudinē habeat, & tamē necessitatē non imponat, sic patet. Voluntas. n. Dei est efficax & perfecta causa omnium rerū: quia omnia quae cūq; voluit dñs fecit. Cuius perfectio & efficacia apparet ex hoc, q̄ non solū mouet & causat res, sed etiā dat eis talē modū causandi, in quantum cuiuslibet rei determinatū modū cōtulit, quo suos effectus produceret. Vnde quia ipse voluit quaedā esse in vniuerso necessaria, & quaedam contingētia, constituit quaedā causas quibus contulit, vt a cōtingentibus causarent, & quaedam quibus contulit vt necessitatio causarent effectus. Vnde voluit istum, vel illū effectū non solum esse, sed etiā illo modo esse, s. vel cōtingentem, vel necessarium, sicut q̄ voluit Petrum non solum currere, sed et cōtingentem currere: & similiter voluit istum hominem saluare, sed eo modo vt arbitrij liberatē nō perderet. Et sic q̄ Petrus, vel Martinus saluetur, habet duas causas, vnam. s. voluntatē diuinā, & hāc habet certitudinē: aliam liberum arbitrij, & hāc habet contingētiā. Et sic est in alijs rebus, quia si sunt contingētia, prouenit eis ex causa proxima. Quod vero sint certa & necessaria, prouenit eis ex causa prima. Vnde prima causa rerum. s. diuina voluntas, et de contingētibus certitudinē habet, ex qua quidē certitudine non imponit ipsīs rebus aliqua necessitas, q̄ nō solū vult ea esse, sed tali modo esse, s. necessario, vel contingenter, vt dictū est. Quod vero praedestinatio certitudinē habeat, & necessitatē nō imponat, similiter patet. Motus. n. vel directio, vel propositū dirigēdi in finē, q̄ est ipsa praedestinatio, est s̄m cōstitutio nē & ordinem causarū a Deo cōstitutarū. Constat autē q̄ q̄ sunt duae causae ordinatae, quarū vna est necessaria, & alia cōtingens, effectus sēmp est cōtingens. In praedestinatione autē sunt duae causae, quarū vna est necessaria, s. ipse Deus, & alia est cōtingens, s. ipsum liberū arbitrij: & ideo oportet effectū praedestinationis cōtingentē esse. Vnde quia Deus scit, & vult istū, vel illū consequi talē finem, praedestinatio certitudinē habet. Quia vero Deus vult vt s̄m libertatem arbitrij in talem finem dirigatur: ideo huiusmodi certitudo nullam praedestinatio necessitatem imponit.

AD PRIMUM ergo dicendum, q̄ hic praedestinatus oīno saluatur, ex certitudine diuināe praedestinationis, non tñ est ibi necessitas absoluta, sed conditionalis: quia si talis est praedestinatus, necessario saluatur, non autem est necessarium simpliciter.

AD SECVNDVM dicēdū, q̄ verbū Apostoli nō est sic intelligēdū, quin sit necessariū velle & currere ex parte nostra, sed q̄ principij primū bñ operādi nō

est a nobis, sed est misericordia diuina infundente gratiam, nihilominus tamen oportet quod ex parte nostra sit aliquod principium.

ARTICVLVS IIII.

Utrum motus angeli sit in instanti.

CIRCA angelos qualiter fuit de motu angeli, s. utrum motus eius sit in instanti. Vt q̄ sic. Cōstat. n. q̄ mutatio angeli simpliciter est omni mutatione corporali: sed inuenitur aliqua mutatio corporalis in instanti, sicut illuminatio, & huiusmodi. ergo multo magis motus angeli est in instanti.

Prat. Nobilissime creatore cōpetit nobilissimus motus: nobilissimus autē motus est ille q̄ fit in instanti. ergo cōpetit nobilissime creaturae, s. angelo.

CONTRA. Omnis motus habet prius & posterius: prius autē & posterius in motu est numerus temporis. ergo in omni motu est tempus. ergo nullus motus etiam angeli est in instanti.

RESPON. Dicēdum, q̄ omnis mutatio habet terminos, quos nō cōtingit simul esse. Vnde impossibile est q̄ aliquis motus, vel mutatio sit in instanti hoc modo, q̄ idē instanti ambos terminos complectatur. Vnde sciēdum q̄ in rebus corporalibus duo termini motus, vel mutationis dupliciter possunt se habere. Vno modo, q̄ sit assignare instans, in quo terminus ad quem, primo est. Et aliud instans in quo terminus a quo vltimo est, & sic cum inter quolibet duo instantia sit tempus medium, sequitur q̄ de uno termino motus in alium fiat transitus per tempus, & sic talis mutatio est in tempore, & non in instanti. Hoc autem cōtingit quando inter duos terminos motus est aliquod mediū accipere, sicut inter album & nigrum, & inter esse hic & ibi: sed alii termini mutationis sunt, inter quos non est accipere mediū, sicut inter album & non albū, inter ignem & non ignem, inter tenebrosū & luminosū: quia affirmatio & negatio sunt secundū se immediata, & similiter priuatio & forma in subiecto determinato, & in talibus licet sit accipere instans, in quo primo est terminus ad quem, non tamen est accipere instans, in quo vltimo est terminus a quo. Cū enim inter quolibet duo instantia sit tempus mediū, sequeretur q̄ in illo tempore medio, in neutro extremorum esset, quod est impossibile, cū sint extrema omnino immediata. Oportet ergo dicere, q̄ cū illud instans, in quo primo est terminus ad quem, sit terminus alicuius temporis, q̄ in toto tempore precedenti daret terminus a quo, & sic cū inter tempus & instans, q̄ est terminus ipis, non sit tempus medium, non fit transitus de una extremitate in alia in tempore, sed in instanti. Primo. n. definit esse terminus a quo, & incipit terminus ad quem, & huiusmodi mutationes dicuntur esse instantaneae sicut illuminatio, generatio, & corruptio: sed oportet q̄ istae mutationes sint termini motuum continuorum, & in tempore existentium, quia tempus, in quo est vltimo terminus a quo, mensurat aliquem motum s̄m quod subiectum accedit ad terminum ad quem: sicut per alterationem materia disponit ad formam, & p̄ motum localem corpus luminosum accedit ad finem, in quo illuminat, & s̄m hoc dī quod generatio & corruptio sunt termini alterationis, & illuminatio motus localis. Sic ergo duae sunt mutationes corporalium, sed neutra harum potest esse in motu angeli. Cum enim motus angeli attendatur s̄m diuersos contractus virtuales angeli ad diuersa loca, qui quidem contractus non sunt continui, sequitur q̄ motus

D. 392.

D. 741.

D. 744.

motus

D. 118. motus angeli non sit continuus, & ita tēpus quod proprie mensurat motū angeli nō est continuum, cum cōtinuitas tēporis sit ex cōtinuitate motus, vt dī in 4. Phy. Non. n. pōt dici q̄ motus angeli mē furetū tēpore cōtinuo, qđ est numerus motus celi, quia motus angeli nō dependet ex motu celi: & sic sequitur q̄ motus angeli mensuretū quodā tēpore, in quo sunt instātia sibi succedētia sine cōtinuatione, q̄a tempus ex hoc q̄ est numerus, nō est cōtinuū, sed ex hoc q̄ est numerus motus cōtinuū. Sic ergo in motu angeli duo extrema motus non sunt in duobus instātibz, inter q̄ sit tēpus mediū: neq; iterū unū extremū est in tēpore, & aliud in instāti, quod terminat tēpus: sed duo extrema sunt in duobus instātibz, inter q̄ nō est tēpus a mediū, & sic oportet dicere q̄ motus angeli sit in tēpe, licet alio modo q̄ motus corporales sunt in tempore.

D. 119. Ad PRIMVM ergo dicendū, q̄ mutatio angeli fm̄ p̄dicta ostenditur esse simplicior q̄ aliqua mutatio corporalis. Est. n. simplicior q̄ illa mutatio, cuius duo extrema sunt in duobus instātibz, inter quā cadit tempus medium, tamē inter duo instātia motus angeli non cadit tempus medium. Similiter etiam simplicior est quā illa, cui vnum extremū est in toto tempore continuo, cum unum extremū sit in instāti indiuisibili, & tamen non intercidit tempus medium, sicut nec ibi: & quia est simplicior, ideo etiam sequitur quod sit nobilior.

¶ Vnde patet solutio ad secundum.

Q V A E S T I O V.

DE INDE quāsitum est de homine. ¶ Et circa hoc quāsitum est de partibus naturā humanā. De sacramentis gratiā. Et de conuerſatione humanā vitā.

¶ Circa primum quārebantur duo.

- ¶ Primò, De anima.
- ¶ Secundò, De corpore.

ARTICVLVS V.

Verum sint eiusdē substantiā anima sensitua & intellectua.

De anima. ar. 10. o.

DE anima autē quāsitum est, vtrum sint eiusdē substantiā aīa sensitua & intellectua, & ostēdēdatur quod non. Nam anima sensitua educitur de potentia materiā: intellectua vero est per creationem, non est ergo eadem substantia vtriusque.

¶ 2. Præt. In nulla substantia quā sit vna & eadem est eodem tempore motus ad opposita: sed sensus & ratio eodem tempore mouēt ad opposita, sicut dicit Apostolus ad Rom. 7. Video aliam legem in membris meis repugnantem &c. ergo sensitua & rationalis non sunt vnus substantia.

¶ 3. Præt. Corruptibile & incorruptibile non sunt eiusdē generis, ergo nec idem numero: sed anima sensitua est corruptibilis, intellectua vero incorruptibilis, ergo sensitua & intellectua nō sunt eadem numero, & sic nec eiusdē substantiā.

¶ 4. Præt. Anima sensitua est communis nobis & brutis: sed in brutis educitur de potentia materiā, ergo & in nobis, non est ergo eadem cum intellectua, quā est per creationem.

CONTRA. Vnius perfectibilis una est perfectio: sed corpus humanū est vnū perfectibile, ergo ani-

Fma quā est eius perfectio, est vna. **R**ESPON. Dicendū, q̄ circa ordinē formarū est duplex opinio. Vna est Auicēbron, & quorundā sequacū eius, qui dicunt q̄ fm̄ ordinē generū & specierū sunt diuersā forma substantiales sibi vnice aduenientes, sicut est substantia, est corpus, est animal, & est animal. Dicit ergo q̄ quādā forma substantialis est p̄ quam est substantia tantum, & postea est quādā alia p̄ quā est corpus, deinde est & alia p̄ quā est animal, & alia p̄ quā est animal, & alia p̄ quā est homo, & sic dicit de alijs formis substantialibus rerum. Sed hæc posito stare nō pōt, quia cum forma substantialis sit q̄ facit hoc aliquid, & dat esse substantiale rei, tunc sola prima forma esset substantialis, cum ipsa sola daret esse substantiale rei, & faceret hoc aliquid: oēs autē post primā essent accidentaliter aduenientes, nec darent esse rei simpliciter, sed esset tale, & sic in admisione, vel acquisitione ipsarū nō esset generatio & corruptio, sed tantum alteratio, vnde patet hoc non esse verū. Simile etiam esset in potentis anima, nā sola prima, & vegetabilis esset forma substantialis, & faceret hoc aliquid: alia vero essent accidentales, qđ omnino est falsum. Et ideo dicendū est, q̄ huiōi formæ differūt secundum perfectū & imperfectū. Est. n. aliqua forma, q̄ non dat nisi esse corpus tantum: aliqua est magis perfecta quā etiam dat esse & viuere, quocumque modo viuendi: aliqua quā cum his dat etiā sensum, vnde patet q̄ semper vltima est perfectior primis, & habet se ad priores, sicut p̄fectissima ad imperfectissimam, & ideo quicquid continetur in ipsi, totum est virtute in vltima. Vnde dicendū est, q̄ vna & eadē essentia est animā sensitua & intellectua, sed in intellectuā habet se ad sensitua, sicut perfectū ad imperfectū. Quā autem specialiter aīa sensitua & intellectua sint vnus essentia signum est, quia nisi vires animæ radicāretur in vna essentia, nunq̄ vna impediretur ab alia, nec etiam virtus vnus redundaret in aliam. Item cum intellectus non habeat determinatum organum in corpore, quo mediante exerceat operationes suas, ad quid viretur corpori, nisi esset eiusdem essentia cum anima sensitua? Sic ergo patet, quod vna essentia est animā sensitua & intellectua, sed differunt secundum perfectū & imperfectū, vt dictum est.

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ aīa sensitua educit de potentia materiā in brutis, in nobis vero non, sed est per creationem, cum eius essentia sit essentia animā rationalis, quā est per creationem. **A**D SECVDVM dicendum, q̄ nō est incōueniens aliquid idē existēs fm̄ diuersas vires, vel partes moueri ad opposita: & ideo licet substantia anima humanā sit eadem sensitua & intellectua, tñ potest secundum diuersas partes & vires moueri ad opposita, vt scilicet sensus moueatur ad ea quā sunt sibi propria, & ratio ad ea ad quā ordinantur.

AD TERTIVM dicendū, q̄ licet incorruptibile nō sit idē cum corruptib li, tñ inuenitur aliquid incorruptibile, quod habet aliquā proprietatē communem corruptibili, & sic est in anima rationali. Nam ipsa substantia anima est incorruptibilis, nihilominus tamen habet aliquid in se, scilicet sensuum, quod est commune etiam corruptibili.

AD QVARTVM dicendū, q̄ licet aīa sensitua sit cōmunis in nobis & brutis quantum ad rationē generis, tñ quātum ad rationē speciei alia est in homine, & alia in brutis: & similiter alia in asino, & alia in